

Zoeterwoude gaat GOED

In Zoeterwoude gaan we met elkaar, ondernemers, inwoners en de gemeente, de uitdaging van de energietransitie aan. Om ook in de toekomst betrouwbare, veilige én duurzame energie beschikbaar te hebben. Maar er is meer. Hoe houden we droge voeten en voorkomen we hittestress? En hoe stoppen we de alsmaar groeiende afvalberg?

De energietransitie en klimaatverandering gaan ons allemaal aan. Door samen te werken, ervaringen en ideeën uit te wisselen en acties en maatregelen te nemen, werken we op grote en kleine schaal samen aan een schone en gezonde toekomst.

GOED-week Zoeterwoude

Met de GOED-week van **27 oktober tot en met 5 november** bieden we verschillende mogelijkheden om ervaringen met elkaar te delen, inspiratie op te doen en vragen te stellen aan medebewoners die al praktijkervaring hebben opgedaan. Tijdens de GOED-week zijn er verschillende acties en activiteiten. Je leest er alles over in deze krant.

Houden we droge voeten?

Naast de energietransitie hebben we ook te maken met klimaatverandering. Steeds vaker lezen we over grote natuurbranden en overstromingen. Ook daar moeten we Zoeterwoude op voorbereiden. In Julianapark zijn dan ook eind vorig jaar maatregelen genomen, om nu en in de toekomst droge voeten te houden. Met een nieuwe techniek, uniek voor Nederland. Ger Panenkoek en Paul Geluk vertellen over het project verderop in deze krant.

Ook ondernemers zitten niet stil. Pieter, van Mondzorgpraktijk Dorpsstraat 12, denkt het verplichte energielabel C sneller en goedkoper te halen dan verwacht.

TeGOEDbon voor gratis bloembollen

Fleur je tuin of balkon op! Met de bon uit deze krant ontvang je tijdens de GOED-week een gratis zakje bloembollen bij de GOED-stand op de informatiemarkten. Zo help je met lentebloeiers de eerste bijen en insecten in het voorjaar te overleven. Meer informatie op pagina 9.

Praat, denk en doe mee!
GOED week
27 oktober - 5 november

Goed.

Fleur gaat GOED!
Wat doe jij?

zoeterwoudegaatgoed.nl

**Droge voeten
voor Juliana-
park** P9

**Zijn zon- en
windparken
echt nodig?** P4

**Senna en Nora
gaan voor
groen!** P6

**Airco's voor
Energie-
label C** P8

**GOED scheiden
Wat moet
waar?** P10

**Isoleren en
aardgasvrij
wonen** P6

Agenda

27 oktober – 5 november
GOED week Zoeterwoude

27 oktober
Duurzame Informatiemarkt Dorp

28 oktober
ALV Zoeterwoude Duurzaam 2030

30 oktober
Nacht van de Nacht

30 oktober – 6 november
Duurzame Huizenroute

4 november
Duurzame Informatiemarkt
Rijndijk - De Goede Herder Kerk

6 november
Banden op spanning
Rijneke Boulevard en
La Place Transferium

Colofon

Uitgave gemeente Zoeterwoude
Nr 1; oktober 2021

Contactgegevens

info@zoeterwoudegaatgoed.nl
(071) 580 6300
Postbus 34
2380 AA Zoeterwoude
zoeterwoudegaatgoed.nl

Eindredactie

Anoesjka Bekker

Vormgeving

Joyce Meijer

GOED-Fotografie

Monica Stuurup
Shutterstock
Istockphoto

Drukwerk

Drukkerij Holland BV
De GOED-krant wordt gedrukt
op voorBIJ® papier

gemeente
Zoeterwoude

Klein doen!

Soms zou de moed je in de schoenen zinken... Zo vergaat het mij in ieder geval. Als ik de berichtgeving over een alarmerend klimaatrapport lees. Of als ik de beelden zie van bosbranden of de overstromingen in Limburg afgelopen zomer. Die stevige rapporten over de staat van het klimaat en de natuur verschijnen met de regelmaat van de klok. Grote vraagstukken, grote uitdagingen. Zijn problemen van die omvang wel op te lossen? En maak ik zelf met wat doe dan nog verschil?

Binnenkort is het Nationale Klimaatweek. Deze week, die gehouden wordt van 27 oktober tot en met 5 november, heeft als thema: **Iedereen doet wat!** Iedereen kan wat doen. De gemeente, bedrijven, vrijwilligers, jij. Dat 'wat' kan groot of klein zijn. Goedkoop of duur. Doe iets voor het klimaat op een manier die bij je past.

Als wethouder heb ik rond het onderwerp energietransitie regelmatig overleggen over een energiestrategie, de houdbaarheid van onze elektriciteitsvoorziening, over warmtetransitie. Allemaal nodig en belangrijk om op grotere schaal stappen te zetten richting een duurzame toekomst. En ook daarbij hebben we de idealisten nodig die graag snel grote stappen zetten om dichterbij dat doel te komen.

Tegelijkertijd ben ik ook wel heel blij om die grote vraagstukken voor mezelf behapbaar te maken en me de vraag te stellen: 'Wat kan ik zelf doen?' Heel concreet en tastbaar. Alle beetjes helpen. Maar alle beetjes zijn ook keihard nodig.

In deze GOED-krant staan verschillende voorbeelden. Ter inspiratie. Maar ook om in actie te komen, op de manier die bij jou past.

Kijk eens op de website zoeterwoudegaatgoed.nl en kom langs op een van de bijeenkomsten die we als gemeente organiseren. Graag ga ik daar het gesprek met je aan. Over wat ik doe, over wat jij doet. En vooral over wat we samen kunnen doen.

Veel klein doen gewenst!

Ton de Gans

wethouder energietransitie

Jouw verhaal in de GOED-krant?

Vier keer per jaar verschijnt de GOED krant in Zoeterwoude. In deze krant lees je alles over de duurzame ontwikkelingen en trends in Zoeterwoude en de mogelijkheden die er voor jou zijn.

Op het gebied van duurzame energie, klimaat en biodiversiteit, duurzame mobiliteit, afval, aardgasvrij wonen en duurzaam ondernemen.

Voor de krant zijn we op zoek naar bewoners en ondernemers die al volop bezig zijn met duurzame maatregelen. Of misschien heb je juist vragen, een advies, tip of gewoon een GOED verhaal? Deel je ervaringen en vragen, zodat ook anderen ervan kunnen leren. Wie weet staat jouw verhaal in de volgende krant! Mail ons: info@zoeterwoude.nl

Kansen voor duurzaam ondernemen

Kleine windturbines voor agrariërs en bedrijven

Het wordt voor ondernemers makkelijker om zelf 1 of 2 kleine windturbines te plaatsen en daarmee hun bedrijf CO₂-neutraal te maken. De Welstandsnotitie Kleine Windturbines bewaakt het landschapsbeeld, versnelt het vergunningsproces en geeft meer zekerheid aan de aanvrager.

Makkelijker, sneller en meer zekerheid

Om de doelstelling om als gemeente in 2050 energieneutraal te zijn te halen, hebben we ook de bedrijven hard nodig. We zijn continu op zoek naar kansen en mogelijkheden om het verduurzamen van bedrijven makkelijker te maken. In de Welstandsnotitie Kleine Windturbines zijn nu specifieke regels vastgelegd. Aanvragen voor het plaatsen van 1 of 2 kleine windturbines bij bedrijven in het buitengebied, hoeven niet langer afzonderlijk te worden

beoordeeld door de dorpsbouwmeester. Iedereen kan nu precies zien aan welke voorwaarden een aanvraag moet voldoen. Dit maakt het aanvragen voor ondernemers makkelijker, scheelt veel tijd en geeft meer zekerheid.

Oog voor ons landschap

Om de kwaliteit van ons landschap te bewaken, zijn er regels voor de plek, maat en uiterlijk van de windturbines. Het uiterlijk is duidelijk anders dan die van grote windturbines. Ze zijn minder hoog en de rotorbladen moeten van een natuurlijk materiaal zijn gemaakt, zoals hout. Of een natuurlijke, warme kleur hebben. Ook mag er geen reclame staan op de windturbines.

Meer info: zoeterwoudegaatgoed.nl/duurzaam-ondernemen

De Energietransitie in Zoeterwoude

Klimaatverandering en opwarming van de aarde, het uitsterven van dier- en plantensoorten en de aardgasschade in Groningen zijn allemaal aanleiding om de uitstoot van CO₂ te verminderen.

De Energietransitie gaat om energie besparen, geen gebruik meer maken van vervuilende brandstoffen (zoals aardgas) en het opwekken van duurzame energie (zoals wind en zon).

De gemeente wil betrouwbaar, betaalbaar en veilig duurzame energie beschikbaar hebben wanneer inwoners en ondernemers die nodig hebben. Zoeterwoude zet zich met de Energietransitie in om dit voor elkaar te krijgen. Deze transitie is een enorme uitdaging, die meer dan 30 jaar gaat duren. Alleen door goede samenwerking met andere overheden, netwerkbedrijven, bedrijfsleven en inwoners lukt het om met elkaar ons doel te bereiken.

ACTIE: 75 euro voor energie cadeau

Deze wintermaanden kunnen huurders en eigenaar-bewoners een nieuwe actie tegemoet zien: 75 euro voor energiebesparende maatregelen. Met deze actie ontvang je (een deel van) de kosten voor eenvoudige, energiebesparende maatregelen terug. Je kunt bijvoorbeeld zelf

led-lampen aanschaffen of radiatorfolie. Ook kun je verwarmings- of ventilatiesystemen energiezuinig laten inregelen of een advies op maat voor jouw woning aanvragen. Meer informatie volgt zodra de actie start. Houd hiervoor onze facebookpagina of website in de gaten.

Windturbines en zonneparken in Zoeterwoude

Kunnen we zonder?

Wanneer je door het Nederlandse landschap rijdt kun je er niet omheen; windturbines zijn onderdeel geworden van ons landschap. Ook grootschalige zonneparken zijn in opkomst. Lang niet iedereen is hier blij mee. Het geeft ons landschap een ander gezicht. Waarom zijn er zo veel windturbines en zonneparken nodig? Moeten we echt zó grootschalig duurzame energie opwekken?

Het aantal mensen dat voor groene stroom kiest groeit. Dat is mooi, want dat betekent dat we minder fossiele brandstoffen zoals aardolie en -gas nodig hebben. Fossiele brandstoffen zijn erg vervuilend en hebben een negatieve invloed op onze gezondheid. En deze brandstoffen raken op. We hebben dus eigenlijk geen keus; we moeten op andere manieren energie opwekken.

Van 3.000 naar 10.500 kWh per jaar

Op dit moment verbruikt een gemiddeld huishouden jaarlijks ongeveer 3.000 kWh stroom. Om dit zelf duurzaam op te wekken,

heb je 12 zonnepanelen nodig. Maar in en rond ons huis gebruiken we steeds meer elektrische apparaten, waardoor ons stroomverbruik toeneemt. Ook gaan we elektrisch rijden en als we onze woningen niet meer met gas verwarmen, heeft een gemiddeld huishouden ruim drie keer zo veel stroom nodig: 10.500 kWh per jaar! Om deze energie zelf op te wekken, heb je 38 zonnepanelen nodig. 12 panelen op een dak is vaak al niet mogelijk, laat staan 38 stuks. We hebben dus aanvullende bronnen nodig voor onze groeiende energiebehoefte. In het Nationaal Klimaatakkoord

hebben gemeentes afgesproken om in 2030 jaarlijks 35 terawatt duurzaam op te wekken, oftewel 35 miljard kWh.

Locaties voor wind- en zonneparken

In de Regionale EnergieStrategie (RES 1.0) zijn gebieden getekend, waarbinnen we vooral langs grote wegen zoeken naar geschikte locaties. Voor Zoeterwoude is dat langs de A4 en N11. Uit gesprekken die we de afgelopen jaren hebben gevoerd met inwoners van Zoeterwoude, kwam duidelijk naar voren dat er weinig steun is voor (grote) zonneparken op agrarische grond. Daarom gaan we (de gemeente) op zoek naar, en ondersteunen we mogelijkheden voor zonnepanelen op grote daken (zoals bedrijfshallen), grond die niet door agrariërs wordt gebruikt en windturbines.

Van wie zijn de zonne- en windparken?

Iedereen mag plannen maken om zonnepanelen of windturbines te bouwen. Vaak zijn het grotere (energie)bedrijven die voldoende geld en kennis hebben. Steeds vaker zie je initiatieven van bewoners die zich verenigen in energiecoöperaties en meedoen. Omwonenden betalen mee aan een project en ontvangen in ruil daarvoor groene stroom via de coöperaties.

Wanneer begint de bouw van parken?

Het vinden van locaties, maken van afspraken met grondeigenaren en het uitvoeren van milieu- en natuuronderzoeken kost veel tijd en geld. Ook het besluitvormingsproces voor de vergunningen kost tijd. Hopelijk starten in 2024 de eerste bouwwerkzaamheden.

Zijn er alternatieven met minder impact op het landschap en onze omgeving? Ja, maar ook die hebben nadelen.

Kernenergie

- Lange bouwtijd. Klimaatafspraken 2030 halen we hier niet mee
- Radioactief afval
- Waar zetten we ze neer? 'Niet in mijn achtertuin.....'
- Grote investering met onzekerheden lange termijn

Waterkracht: zoet-zout, eb-vloed

- Techniek nog volop in ontwikkeling en levert nu nog te weinig op

Waterstofgas

- Is zelf geen energiebron, moet worden gemaakt
- Duurzame productie kan, maar dan nog meer windturbines en zonneparken

Windparken op zee

- De Rijksoverheid heeft haar eigen doelstellingen en is hier volop mee bezig. Meer windturbines op zee betekent niet dat gemeentes minder hoeven te doen
- Rekening houden met vaartroutes, natuurgebieden en visserij

Wat is CO₂ precies?

CO₂ is een broeikasgas en regelt samen met methaan en lachgas de temperatuur op aarde. De gassen houden warmte als een deken vast. Te veel CO₂ in de lucht zorgt ervoor dat de deken te 'dik' wordt. Hierdoor stijgen de temperaturen. Doordat wij zo grootschalig gebruik maken van fossiele brandstoffen als olie en gas, neemt de hoeveelheid CO₂ in de lucht steeds verder toe.

Iedereen kan windmolenaar worden

Elke Zoeterwoudenaar kent ze: de twee windmolens langs de A4, bij La Place. Bijzonder aan deze reuzen: ze zijn aangekocht door een groep bewoners uit de omgeving. Iedereen in de regio die wil, kan voor een klein bedrag ook windmolenaar worden. Graag zelfs! De lokale coöperatie Groener Zoeterwoude is een van de drijvende krachten achter dit initiatief.

Groener Zoeterwoude is lid van de overkoepelende coöperatie Rijnland Energie die de windmolens aankocht. De coöperatie wil dat zoveel mogelijk omwonenden meedoen en vaker eigenaar worden van wind- en zonneparken. Op die manier heb je zelf invloed op de opwek van duurzame energie en profiteer je mee van de opbrengst van de groene stroom.

Duurzame toekomst van Zoeterwoude

Zoeterwoudenaar Jos Atteveld is actief in Groener Zoeterwoude én een van de op-

richters van Rijnland Energie. 'We kijken er tegenaan, dus dan kunnen die molens maar beter van ons zijn', vindt hij. 'Bovendien: windenergie is belangrijk voor de duurzame toekomst van ons dorp, dus ik steek daar met plezier mijn tijd, geld en energie in. Hopelijk denken veel andere Zoeterwoudenaars er ook zo over!'

Ook windmolenaar worden?

Meedoen met dit mooie initiatief is eenvoudig: stuur een mail (groenerzoeterwoude@outlook.com) en word lid van de lokale Gebiedscoöperatie Groener Zoeterwoude. Meld je daarna aan op wekopendewatergeuzen.nl om een of meer participaties (€ 250/stuk) te kopen. Je krijgt 3% rente op je inleg. Het is ook mogelijk om een of meer participaties voor kinderen of kleinkinderen te kopen.

Meer informatie:

rijnlandenergiecooperatie.nl

ZD2030 is er ook voor jou!

De CO₂-uitstoot in Zoeterwoude fors verminderen. Dat is een van de doelen waarvoor Zoeterwoude Duurzaam 2030 zich inzet. Een burgerinitiatief van medebewoners met een duurzaam hart, opgericht in 2014. Zij zetten zich in voor duurzame, Zoeterwoudse energievoorziening in 2030, voor en door inwoners van Zoeterwoude.

CO₂ verminderen is hard nodig. Om verdere opwarming van de aarde te beperken én voor onze eigen gezondheid. Gevolgen van te veel CO₂ zijn nu al merkbaar. Zo zijn er steeds vaker overstromingen en extreme hitteperiodes. Ook in Nederland.

Hoe verminder jij je CO₂-uitstoot?

ZD2030 gaat de uitdaging aan en heeft een handig stappenplan gemaakt. Dit maakt het makkelijker om jouw CO₂-uitstoot te verminderen. Het liefst naar nul! Met dit plan bespaar je ook nog eens flink op je elektriciteit- en gaskosten.

Wat vind je in het stappenplan?

Maatregelen waarmee je bespaart en de gemaakte kosten vaak terugverdiend. Bijvoorbeeld:

- Kleine maatregelen zoals radiatorfolie, ledverlichting, tochtstrips, etc.
- Woningisolatie: dak, vloer en (spouw)muren
- Zelf energie opwekken met zonnepanelen en/of zonnecollectoren

Het volledige stappenplan vind je op zd2030.nl. Hier vind je ook een contactformulier voor het stellen van vragen of voor praktische hulp. De EnergieCoaches van ZD2030 geven je graag persoonlijk advies en helpen je graag op weg en bij het aanvragen van subsidies.

Zoeterwoude

Aardgasvrij wonen en werken

Doel in Nederland, en dus ook Zoeterwoude, is om in 2050 geen aardgasaan-sluitingen meer te hebben in woningen en gebouwen. Nu gebruiken we nog veel aardgas voor bijvoorbeeld het verwarmen van onze huizen, te douchen en te koken. Dat kan straks niet meer en daar moeten we ons nu al op voorbereiden. Dit kan en doen we niet allemaal tegelijk, maar stap voor stap en wijk voor wijk.

In Zoeterwoude starten we als eerste in Rijndijk met het project 'Van Gas Los'. Rijndijk leent zich qua structuur en woningtypes goed voor de aanleg van een gezamenlijk warmtenet. De woningen staan dicht bij elkaar en qua woningtype lijken ze ook op elkaar. Daardoor kan hier heel goed een warmtenet worden aangelegd voor verwarming van de hele wijk. Mogelijke bronnen om warmte te leveren zijn aardwarmte en restwarmte uit de industrie.

Het project Rijndijk Van Gas Los is onderdeel van de Energietransitie Zoeterwoude.

2050 volledig aardgasvrij

Samen met inwoners en deskundigen onderzoeken we wat de beste keuze is als alternatief voor aardgas en hoe we dit zo voordelig mogelijk kunnen uitvoeren. Na Zoeterwoude-Rijndijk komen andere wijken aan de beurt.

Ik woon niet in Rijndijk. Wat is er voor mij?

Ook als je niet in Rijndijk woont, kun je je toch al voorbereiden op een aardgasvrije toekomst. Bijvoorbeeld door te onderzoeken hoe je energie kunt besparen in jouw woning. Zo gebruik je minder gas en kun je straks makkelijker overstappen op een alternatief. Vanuit de overheid zijn er verschillende mogelijkheden voor subsidies en financieringsregelingen. Bijvoorbeeld als je je woning gaat isoleren of zonnepanelen wilt.

Duurzaam Bouwloket

Alle gemeentelijke, provinciale én landelijke duurzame mogelijkheden vind je op: duurzaambouwloket.nl.

→ GOED-tip

Minder gas verbruiken?

Bespaar met (O)71 GOED tips veel energie zonder grote investeringen! zoeterwoudegaatgoed.nl

Hout stoken: minder romantisch dan je denkt

Een knapperend haardvuurtje: veel mensen vinden het gezellig. Helaas is de rook ongezond voor jezelf en je omgeving. Houd daarom rekening met elkaar en beperk het aantal uren dat je de openhaard of houtkachel gebruikt.

CO₂ en fijnstof vervuilen lucht

Je huis verwarmen met een open haard of houtkachel is niet goed voor onze leefomgeving. Er komt veel CO₂ vrij en een groot deel van de warmte verlies je direct via de schoorsteen. Fijnstof en andere schadelijke stoffen vervuilen onze lucht. Dit is voor iedereen ongezond, maar kinderen, ouderen en mensen met longziektes hebben er extra last van.

5 GOED stooktips

- Stook alleen bij speciale gelegenheden.
- Stook zeker niet als het windstil of mistig is!
- Gebruik alleen droog hout
- Stook nooit geveerd, gebeitst of geïmpregneerd hout!
- Stook GOED: gele vlammen en weinig rook

Meer info en tips:

zoeterwoudegaatgoed.nl

Tip: bespaar 80 euro per jaar!

Plaats isolerende folie achter radiatoren en verminder je gasverbruik

Rijndijk als eerste van gas los

Isoleren en aardgasvrij wonen gaan hand in hand

Door je woning te isoleren verlaag je je energierekening en neemt je wooncomfort toe. Wie wil dat niet? Maar afhankelijk van het type woning, kunnen de kosten hiervoor best hoog oplopen. Niet iedereen beschikt over de middelen voor zo'n investering. Daarom zet gemeente Zoeterwoude zich de komende maanden in om subsidie te krijgen voor woningisolatie in Rijndijk.

De afgelopen periode heeft het project **'Rijndijk Van Gas Los'** met twee onderzoeken achterhaald wat het beste alternatief voor aardgas is. Deze onderzoeken bevestigen het uitgangspunt waarmee het project startte: een gezamenlijk warmtenet. Dat past bij de eigenschappen van de wijk en bij het streven om met gemeenten en andere partijen in de Leidse regio een warmtenet te realiseren.

We blijven dan ook in gesprek met de initiatiefnemers van het warmtenet. Het is een heel interessant idee. Restwarmte uit de industrie en aardwarmte kunnen belangrijk zijn om straks woningen en gebouwen energieneutraal te maken. De uitwerking en voorbereiding van een dergelijk plan kosten alleen heel veel tijd en kan nog jaren duren. Zolang willen we in Zoeterwoude niet wachten. Daarom gaan we op zoek naar aanvullende oplossingen.

Terugdringen energiebehoefte

We beseffen steeds beter dat, om in de toekomst zonder aardgas onze woningen te verwarmen, te koken en te douchen, meer stappen nodig zijn dan alleen overschakelen op een alternatief. Ons energiegebruik stijgt en het is simpelweg niet mogelijk

om hierin op duurzame wijze te voorzien. Daarom zetten we voor de korte termijn in op energie besparen. Bijvoorbeeld door woningen te isoleren en te verbeteren.

Woningisolatie vermindert gasverbruik

Iedereen in Rijndijk moet de kans krijgen zijn woning nu al voor te bereiden op een aardgasvrije toekomst. Daarom werken we de komende periode verder uit hoe en in welke vorm we de woningen in Rijndijk kunnen verbeteren en isoleren. Nu de gasprijs steeds hoger wordt, loont het des te meer om maatregelen te nemen en zo je gasverbruik te verminderen. Met subsidie verlagen we de eigen kosten voor isoleren en andere energiebesparende maatregelen.

Grootchalig inkopen, lagere prijs

Nog goedkoper wordt het wanneer we grootchalig inkopen. Bijvoorbeeld door met de hele straat gelijktijdig mee te doen, in plaats dat je in je eentje aan de slag gaat. Hoe grootchaliger we inkopen, des te lager de prijs. Daarom vragen we subsidie aan voor een grote isolatiecampagne om zo veel mogelijk mensen te stimuleren mee te doen.

Ik wil meedoen!

De laatste maanden van 2021 brengen we de verschillende mogelijkheden voor het verbeteren van woningen in kaart en vragen subsidie aan bij het Rijk. Begin 2022 hopen we te weten of de subsidie wordt toegekend en hoe we verder te werk gaan. Heb je nu al belangstelling om mee te doen? Stuur dan een email naar info@zoeterwoudegaatgoed.nl. Vermeld je naam en adres en dat je belangstelling hebt voor het verbeteren van de woningen in Rijndijk. Zodra we praktisch aan de slag kunnen gaan, ontvang je automatisch bericht.

Airco's voor koelen én verwarmen?

Denk je aan airco's, dan denk je aan warme zomerdagen, koelen en, ook, veel stroom. Niet direct een voor de hand liggende oplossing voor de energietransitie. Een installatiebedrijf dacht hier anders over en adviseerde Pieter van der Waals van mondzorgpraktijk Dorpsstraat 12, om in alle behandelkamers airco's te installeren voor koelen én verwarmen.

Toen Pieter van der Waals twee jaar geleden de praktijk aan Dorpsstraat 12 overnam, was hij helemaal niet bezig met de energietransitie. 'Natuurlijk kijk je hoe je je kosten in de hand kunt houden. Ik heb gelijk alle verlichting vervangen door led om energie te besparen', start Pieter het gesprek. 'Vorig jaar hadden we erg warme zomerdagen en in de behandelkamers werden de temperaturen onaangenaam. Om in te werken, maar ook om een behandeling te ondergaan. Daarom schakelde ik een installateur in voor het plaatsen van een airco. Die tipte mij dat ik beter in de hele praktijk airco's kon plaatsen waarmee ik in de winter ook kan verwarmen. Ik zou dan veel goedkoper uit zijn.'

Airco's voor koelen én verwarmen

Het klinkt niet logisch. Airco's als verwarming en dan ook nog eens besparen op je energierekening. Hoe zit dat in elkaar? Pieter licht toe. 'Gas is duurder dan elektriciteit, dus dat levert al een besparing op.

Je elektriciteitskosten gaan omhoog. Maar, dat is eigenlijk best opmerkelijk, als je per jaar meer dan 10.000 kWh gebruikt, gaat de energiebelasting fors omlaag. Daardoor bespaar ik ondanks het hogere gebruik, toch de helft op de energiekosten.'

'Energie label C sneller, makkelijker en voordeliger dan verwacht.'

Als tandartspraktijk heb je al snel een vrij hoog elektriciteitsverbruik. 'In onze praktijk gaat het om ruim 7.000 kWh per jaar,' vertelt Pieter. 'Onze instrumenten reinigen we in medische vaatwassers op 93 graden en die verbruiken veel stroom.' Een tandartspraktijk is vast niet het enige kleinbedrijf dat veel stroom verbruikt, daarvan is Pieter overtuigd.

'Als de airco's komende winter ook gaan verwarmen, gaan we zeker over de 10.000

kWh heen en mijn kosten dus flink omlaag. Mijn bedrijf is dan in principe klaar om van het gas af te gaan. Alleen voor warm water moeten we een kleine boiler plaatsen.'

2023 label C verplicht voor bedrijven

Vanaf 2023 is energielabel C verplicht voor ieder kantoor- en bedrijfsgebouw vanaf 100 vierkante meter. 'Ik ging er van uit dat ik voor het verplichte energielabel een warmtepomp van 16.000 euro zou moeten installeren. Eerlijk gezegd, dat zag ik niet echt zitten. Nu was de investering 10.000 euro, wat ik toch al moest doen. Ik verwacht dat ik volgend jaar de gaskraan definitief kan afsluiten en hoop dan minimaal label C te hebben bereikt.'

Pieter kijkt verwachtingsvol uit naar de eerste koude dagen. Pas dan zal blijken of de praktijk inderdaad met airco's goed is te verwarmen. We volgen Pieter in zijn experiment en berichten hierover in de volgende GOED-krant.

Julianapark voorbereid op hevige regen

In het nieuws zien we steeds vaker beelden van grote overstromingen. Langere periodes van extreme droogte wisselen af met extreme hoosbuien. Ook in Nederland. Door droogte daalt het grondwaterpeil met als risico verzakking van gebouwen. In natte perioden kan de grote hoeveelheid water niet snel genoeg worden afgevoerd wat weer kan leiden tot overstromingen.

Gelukkig heeft Zoeterwoude nog geen problemen gehad met grote overstromingen. Maar dat wil niet zeggen dat dit nooit kan gebeuren. Daarom starten we nu al met het aanpassen van ons rioolstelsel. Zo zijn we voorbereid en voorkomen we problemen in de toekomst.

In Julianapark werkten Ger Pannenkoek (Ecologisch Water Beheer - EWB) en Paul Geluk (gemeente Zoeterwoude) samen aan een uniek project: het aanleggen van een waterbergingsstelsel met nieuwe technieken.

Urbain Rainshell

Ger licht toe wat die techniek precies is. 'Urbain Rainshell is een ondergronds systeem van natuurlijke materialen: schelpen en mineralen. De schelpen vangen heel snel water op en de mineralen zuiveren het water.' Paul vervolgt: 'Tijdens een extreme hoosbui valt er in hele kort tijd soms wel tien centimeter regen. Dat is te veel om snel te kunnen wegzakken in de grond of afvoeren via het riool. Daardoor ontstaat wateroverlast. Het nieuwe systeem kan zonder problemen het water van zo een extreme bui opvangen.'

Hoe werkt het precies?

Regen komt via daken, straat en stoep terecht in de schelpenbuffer van het Urban Rainshell systeem. Door de holle ruimte in schelpen kan het water heel snel wegzakken. Zo ontstaat geen wateroverlast op straat. Via de schelpen loopt het water naar de mineralen. Deze mineralen verwijderen zware metalen, minerale oliën en PAK's uit het water.

Zoeterwoude loopt voorop

'Het is de eerste keer dat dit project commercieel wordt toegepast onder een weg. Dus dit is best uniek,' vertelt Paul. 'Ik ben er trots op dat wij dit als Zoeterwoude doen. Dat is toch altijd spannend. En ik ben er

trots op dat ik daaraan mag bijdragen.' 'Absoluut', beaamt Ger, 'ik vind het supermooi dat Zoeterwoude niet voor de makkelijke keuze gaat en hier gewoon in vooroploopt. Dat jullie het risico durven te nemen en met nieuwe technieken aan de slag gaan.'

Wat zijn PAK's?

Dit zijn kankerverwekkende stoffen die bijvoorbeeld ontstaan als je eten laat aanbranden. PAK's komen in het milieu terecht tijdens barbecues en door brand in natuur of industrie.

→ GOED-tip

Laat regenwater niet zomaar het riool instromen!

Door je regenpijp af te koppelen kun je het water opvangen in een regenton. Grenst je tuin aan een sloot? Dan kun je ook het water daarnaaf afvoeren.

Samen houden we onze voeten droog! Meer informatie en tips op zoeterwoudegaatgoed.nl.

Gooi oud gereedschap niet zomaar weg!

Geef het een tweede leven!

Op initiatief van Margreeth zamelt Zoeterwoude sinds enkele jaren oud gereedschap in voor stichting Gered Gereedschap. Iedereen kan in de speciale bak bij het afval-brengstation achter het gemeentehuis, oud gereedschap inleveren.

Het ingeleverde gereedschap wordt bij een sociale werkplaats nagekeken, opgeknapt en eventueel gerepareerd. Zo krijgt het gereedschap een tweede leven in ontwikkelingslanden. Dat geeft vakmensen in die landen de kans om zelfstandig in hun bestaan te voorzien én het verkleint de afvalberg!

Gereedschap inzamelen: drie keer GOED

Margreeth vertelt hoe het initiatief tot stand kwam. 'Onze oud-burgemeester Liesbeth Bloemen gaf het goede voorbeeld en startte een klankbordgroep Afval.

Dat zag ik als een kans om ook de kleine afvalstromen onder de aandacht te brengen en zo kwam het idee van inzamelen van oud gereedschap tot stand.' Stichting Gered Gereedschap timmerde samen met een sociale werkplaats een bak waarin mensen bij het afval-brengstation hun gereedschap kunnen deponeren. 'Het inzamelen van oud gereedschap is driedubbel goed,' zegt Margreeth. 'Er is minder afval, het geeft werk aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en een vakman in kansarme gebieden krijgt tools om zijn werk te doen.'

Margreeth's tip: Gooi oud gereedschap niet zomaar weg. Gereedschap voor houtbewerking, elektro en autotechniek, bouwen, metselen, metaal en constructie kan in de bak. Zowel hand- als elektrisch gereedschap! Ook naaimachines zijn welkom.

Meer informatie over de stichting lees je op de site van geredgereedschap.nl

Lang leve je spullen! Voorkom afval!

KOPEN

- Stel de vraag: heb ik het echt nodig?
- Leen wat vaker spullen van elkaar
- Kijk bij kringloopwinkels of online marktplaatsen voor een 2dehandsje
- Koop minder: ga voor kwaliteit
- Voorkom miskopen
- Vermijd wegwerpartikelen

GEBRUIKEN

- Probeer wat stuk is te repareren
- Maak een ander blij: verkoop, ruil of deel je spullen

WEGGOOIEN

- Is het nog goed? Breng het naar de kringloopwinkel!
- Upcycle: maak van oude spullen iets nieuws
- Afval is grondstof: gooi afval in de juiste bak voor hergebruik

(bron: milieuentraal.nl)

Wat moet waar?
GOED

**afval scheiden
doe je met de
afvalwijzer app
van Milieuentraal!**

GOED-week Zoeterwoude

27 oktober tot en met 5 november

Gelijktijdig met de Nationale Klimaatweek, organiseert de gemeente Zoeterwoude voor de tweede keer de GOED-week. Met lokale en regionale acties en activiteiten, maken we duurzaam wonen en werken leuker en makkelijker.

Laat je tijdens deze week informeren, maar vooral ook inspireren, bijvoorbeeld op een van de **Duurzame Informatiemarkten**. Of bezoek een duurzaam huis tijdens de Duurzame Huizenroutedagen. Buurtgeno-

ten stellen hun huis open en vertellen jou graag over hun ervaringen met bijvoorbeeld woningisolatie of zonnepanelen.

Weekagenda: zoeterwoudegaatgoed.nl

Bijeenkomsten en corona

De coronamaatregelen zijn versoepeld. Niettemin blijven we alert. Heb je verkoudheidsklachten? Blijf thuis en laat je testen. Schud geen handen en nies in je elleboog en was regelmatig je handen. Samen houden we Corona onder controle.

GOED-markten

Graag ontmoeten we je deze week op een van de informatiemarkten

Woensdag 27 oktober

19:30 - 21:30 uur
Zoeterwoude Dorp
locatie Swetterhage

Donderdag 4 november

19:30 - 21:30 uur
Zoeterwoude Rijndijk
locatie De Goede Herder Kerk

Service actie: Je autobanden op juiste spanning

Ruim 60% van de auto's rijdt met een te lage bandenspanning. Onderspanning kost jaarlijks circa 200 miljoen liter extra brandstof en veroorzaakt ruim 400 miljoen kg extra CO₂-uitstoot in heel Nederland. Daarnaast veroorzaken auto's met onderspanning ongelukken door een langere remweg en slechtere wegligging.

Geef je banden lucht

Voorkom verspilling en ongelukken en laat op **zaterdag 6 november** je banden gratis op de juiste spanning laten brengen. Op twee locaties worden je banden gecontroleerd en ontvang je een resultatenkaart. Hierop zie je naast de gemeten bandenspanning en aangebrachte spanning, ook je **besparing: in euro's, CO₂-uitstoot en brandstof**.

Locaties 6 november 2021

10.00 – 13.30 uur LaPlace

14.00 – 17.30 uur Rijnke Boulevard

Actie gratis bloembollen

Plant nu bloembollen

Help in het vroege voorjaar de eerste bijen en insecten aan voedsel door bloembollen te planten en fleur tegelijk je tuin of balkon op. Tijdens de GOED-week ontvang je met de teGOEDbon uit deze krant een zakje gratis bloembollen op een van de twee duurzame informatiemarkten.

Kans op extra prijs!

Dat duurzaam ook hip kan zijn, bewijzen de duurzame sokken van VODDE. Verklein je voetafdruk en maak kans op een gratis set gerecyclede sokken. **Vermeld op de bon je naam en e-mailadres en ding mee naar extra prijzen.**

Zo ga je comfortabel en warmpjes de winter in. De sokken zijn vervaardigd uit gerecyclede petflessen en upcycled katoen. Aan het eind van de GOED-week trekken we vijf winnende bonnen uit de grote tombola. De winnaars ontvangen automatisch bericht per e-mail.

'Onderspanning van autobanden kost 200 miljoen liter extra brandstof, en veroorzaakt ruim 400 miljoen extra CO₂-uitstoot in Nederland'

te **Goed.** bon

GOED aan de slag! Gratis zakje bloembollen

Fleur je tuin of balkon op en help bijen en insecten aan voedsel in het vroege voorjaar

Ja, ik maak graag ook kans op een gratis set duurzame sokken:

Naam:

E-mail:

zoeterwoudegaatgoed.nl

Met de ingevulde bon geef je automatisch toestemming dat wij je e-mailadres gebruiken voor de uitslag en om je op de hoogte te houden van toekomstige GOED activiteiten en ontwikkelingen in Zoeterwoude

Let's TALK about!

Bring Your Own met coffee-to-go!

Elk jaar gooien we in Nederland 3 miljard papieren en plastic koffiebekers weg. Een deel hiervan belandt als zwerfafval in onze natuur en rivieren. Hierdoor sterven heel veel dieren.

Koffietentjes zoals **Starbucks** en **Julia's** zetten zich in voor een schone wereld door hun afval te verminderen. Jij kunt ze helpen! Gebruik geen wegwerpbeker, maar koop een herbruikbare beker.

Mooi meegenomen: Als jij je eigen beker meeneemt naar hun kiosk krijg je altijd **korting op je koffie!**

Upcycle! Creatief met oude materialen

Chillen in je kamer met homemade kussens DIY: Hippe kussens van oude jeans!

- 1 Knip je spijkerbroek in gelijke rechthoeken of vierkanten en naai deze samen tot 2 nieuwe lappen stof van gelijke afmetingen. Bijvoorbeeld een vierkant van 40x40 cm of een rechthoek van 40x60 cm.
- 2 Leg van de nieuwe lappen stof de goede kanten op elkaar en stik 1 cm uit de rand drie zijden vast.
- 3 Keer de kussenhoes via de open zijde om, en vul de hoes met een kant en klaar binnen kussen.
- 4 Stik nu de laatste zijde ook dicht. Voor een nette afwerking vouw je beide kanten 1 cm naar binnen en naai je met de hand en kleine steekjes de onderzijde dicht.

Tip: je kussen wordt nog mooier als je verschillende kleuren jeans gebruikt en met een siersteek naait! Zoek op internet uitgebreide werkbeschrijvingen en inspiratie!

dj100.nl: Laat je inspireren door de honderd duurzaamste jongeren van Nederland!

Senna:

'Wij hebben meer planten dan stenen in de tuin, want dat is beter voor de dieren.'

Wist je dat?

Egels graag leven en eten zoeken in tuinen met veel planten?

In oktober kun je overal kastanjes vinden. Egels eten ze graag. Maak een herfstwanden en zoek kastanjes om in je tuin te leggen. Wie weet heb jij straks ook een egel in je tuin!

Meer weten? egelbescherming.nl

